

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Faculty of Social Sciences, Charles University
Smetanovo náměstí 6, 110 01 Praha 1
Česká republika

Posudek vedoucího na bakalářskou práci:

Nejedlá, Anna. *Vývoj americké politiky vůči ČLR od roku 2001 do roku 2011 a strategická pozice USA a ČLR v Asii. UK FSV IMS, Praha, LS 2011/2012, 64 s.*

Kolegyně Nejedlá si jako téma své bakalářské práce zvolila otázku, která je vysoce aktuální a zároveň široce diskutovaná nejen v akademických kruzích – změnu vztahu mezi USA a ČLR v posledních deseti letech a dopad této změny na postavení obou aktérů jak na mezinárodní scéně obecně, tak konkrétně v Asii. Jedná se o otázku, která není snadno uchopitelná – jak proto, že již samotné provedení rešerše rozsáhlého korpusu zdrojů, které jsou k tématu dostupné, vyžaduje poměrně značné úsilí, tak proto, že mnohé sporné aspekty jsou různými autory interpretovány velice odlišně a často dokonce protichůdně.

Autorka rozdělila svou práci do čtyř hlavních částí (kromě úvodu a závěru). V první kapitole ilustruje, jaký měly na vztah USA s ČLR dopad útoky z 11. září 2001 a jak se proměnil doposud spíše antagonistický přístup Bushovy administrativy k Pekingmu následkem nutnosti kooptovat ČLR do mezinárodního tažení proti terorismu. Autorka zde argumentuje, že zatímco původně Bush pod vlivem neokonzervativců ve své administrativě nastolil vůči Pekingmu ostřejší kurz než jeho předchůdci, teroristické útoky (a před nimi již incident EP-3, viz s. 7–8) obě země přiměly vrátit se k politice začleňování Číny do světového dění a ke konstruktivnímu dialogu. To je nepochybně pravda, nicméně bych zde jen podotkl, že dle mého názoru by k tomuto návratu ke konstruktivnější formě vzájemné koexistence došlo i bez obou zmiňovaných událostí, byť možná v delším časovém horizontu. Bushova rétorika byla do jisté míry dána i snahou distancovat se téměř ve všem od Clintonovy administrativy, avšak není pravděpodobné, že by vzhledem k intenzitě vzájemných vztahů s ČLR mohl dlouhodobě tuto velmoc ostrakizovat či se s ní dokonce dostat do otevřeného konfliktu.

V následujících dvou kapitolách pak kolegyně Nejedlá konfrontuje americké a čínské přístupy k zahraniční politice a k vzájemnému vztahu – na straně USA je tak podrobněji rozebrán například koncept „zodpovědného podílníka“ (s. 13–17) či „strategického ujištění“ (s. 19–24), na straně čínské naopak důraz na multipolaritu (s. 26–27) či koncepty „harmonického světa“ (s. 29–32) a „pokojného vzestupu/pokojného rozvoje“ (s. 27–29). Lze říci, že toto srovnání autorka zpracovala dobře a že nevynechala žádný z důležitých konceptů či principů, který by v této části textu měl být zmíněn. Za důležité považuji i to, že rovněž popsala, jak se do formování soudobé čínské zahraniční politiky (ale vlastně i politiky domácí a čínské společnosti jako takové) promítají tradiční myšlenkové směry (zejména konfucianismus), které „komunistická“ vláda v Pekingmu pouze přizpůsobila nové situaci a aktuálním mocenským potřebám. Je třeba vždy mít na paměti, že Čína není „novou velmocí“, že se spíše do „velmocenské pozice“ vrací a že i její současní představitelé navazují na dlouhou tradici úvah o čínském postavení ve světě a o ideálním uspořádání čínské společnosti i světa jako takového. Bez tohoto širšího historického, sociálního a filozofického kontextu (který samozřejmě nemůže být v práci plně rozveden a do detailů vysvětlen) nám totiž uniká řada důležitých detailů a nuancí, bez nichž je často obtížné pochopit některé kroky čínské vlády i reakce čínské společnosti na světové dění.

Poslední, čtvrtá kapitola je věnována pozici obou velmocí v Asii a americkým snahám vyvážit rostoucí vliv ČLR. Zde autorka naráží na zajímavý paradox – Čína se na jedné straně

snaží prezentovat politikou „nevměšování se“ do vnitřních záležitostí jiných států a mírového řešení sporů (s. 34, 38), na straně druhé se ale neváhá při uplatňování svých teritoriálních nároků uchýlit k demonstraci síly a nevyhýbá se ani přímé konfrontaci (s. 39). Spolu s rychle postupující modernizací jejích ozbrojených sil budí tyto tendence pochopitelně u ostatních asijských států obavy a nutí je hledat kompromisní řešení. Na jedné straně nemohou ČLR ignorovat a je v jejich zájmu udržovat s ní pokud možno bezproblémové vztahy, na straně druhé ale nemají zájem na tom, aby Peking vytlačil Washington z Asie a stal se tak v oblasti hegemonem. Tento scénář však pravděpodobně nehrozí, i vzhledem k americkému „návratu do Asie“ za prezidentství Baracka Obamy a snaze USA o posílení své vojenské, politické i hospodářské přítomnosti v oblasti, která jasně ukazuje priority americké zahraniční politiky i limity čínského vlivu.

Závěr práce autorka zpracovala velice svědomitě (což není vždy zvykem) a kromě shrnutí obsahu předešlých kapitol zde nabídla další zajímavé a relevantní interpretace zkoumaného problému (viz např. postoj ČLR k současnému světovému uspořádání na s. 46). Sama se přiklání k názoru, že byť mezi oběma velmocemi existují třecí plochy a rozpory, tyto neshody se budou v příštích letech a desetiletích spíše urovnávat než dále vyhrocovat. Zároveň tvrdí, že vzestup Číny sám o sobě je nutno chápat v kontextu vzestupu dalších rozvojových zemí (Indie, Brazílie) a že tento proces jako takový, nikoli pouze vzestup Číny, představuje pro USA a západní svět výzvu. USA jsou však podle ní oproti Číně (a potažmo i dalším „novým“ velmocím) stále ve výhodě a jejich vzestup pro ně tudíž nemusí znamenat přímé ohrožení (s. 46–47). Být jsem ohledně budoucího vývoje americko-čínských vztahů možná o něco skeptičtější než autorka, tak s tímto závěrem v zásadě souhlasím a uznávám, že je podložený přesvědčivými a logickými argumenty.

Práce je z hlediska stylistického na slušné úrovni, občas se objevují drobné stylistické neobratnosti, ale nic závažnějšího nelze autorce vytknout. To samé platí i pro ostatní formální náležitosti práce (občasné nedostatky v poznámkovém aparátu atp.). Chtěl bych ocenit širší informační báze, z níž autorka čerpala, i délku a pečlivost zpracování textu, který se délkou a hloubkou analýzy některých problémů vyrovná i řadě diplomových prací. Práci proto doporučuji k obhajobě s hodnocením **výborně**. S ohledem na posudek oponentky a na výkon u obhajoby je možno navrhnout i udělení **pochvaly děkana Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze za vynikající bakalářskou práci**.

V Mariboru dne 13. 6. 2012

PhDr. Jan Bečka, Ph.D.
UK FSV IMS KAS